

KOCAELİ GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/02

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 04.01.2022 tarihli ve 2022/04 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	ii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler	3
2.1.1. Merkezin Fiziksel Koşulları	3
2.1.2. Merkez Personeli.....	4
2.1.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar.....	6
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	6
3.1. Merkeze Kabul ve Yerleştirme.....	6
3.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları.....	8
3.3. Fiziksel Koşullar.....	9
3.4. Sağlık Hizmetleri ve Covid-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler.....	10
3.5. Beslenme	12
3.6. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim	13
3.7. Güvenlik	16
4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	16
4.1. Değerlendirmeler	16
4.2. Tavsiyeler	17
4.2.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	17
4.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	20
4.2.3. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler	20
4.2.4. İl Millî Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler	20

KISALTMALAR

BM	: Birleşmiş Milletler
CPT	: Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
PCR	: Polymerase Chain Reaction - Polimeraz Zincir Reaksiyonu
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunuyla, “insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek” amacı ile kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre amacı; *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”* 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre *“Ulusal önleme mekanizması: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade eder.
3. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunundan (YUKK) almaktadır. YUKK’nin geri gönderme merkezi başlıklı 58’inci maddesine göre; *“İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan*

yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

4. 22 Nisan 2014 tarih ve 28980 sayılı Resmi Gazete ’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik’in 3’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (ç) bendinde geri gönderme merkezi; *“İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezler”* şeklinde tanımlanmıştır.
5. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde; *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek, bu ziyaretlere ilişkin raporları ilgili kurum ve kuruluşlara iletmek, Kurulca gerekli görülmesi durumunda kamuoyuna açıklamak, ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurulları, il ve ilçe insan hakları kurulları ile diğer kişi, kurum ve kuruluşların bu gibi yerlere gerçekleştirdikleri ziyaretlere ilişkin raporları incelemek ve değerlendirmek”* TİHEK’in görevleri arasında sayılmıştır. 6701 sayılı Kanunun anılan hükmüne istinaden Kurumumuzca alınan karar gereği oluşturulan heyet tarafından Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezine¹ OPCAT kapsamında habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.
6. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu adına ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
7. Bu rapor; TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 96’ncı maddesinin 3’üncü fıkrasına binaen alınan, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaretlerin hangi sıklıkla gerçekleştirileceğine ilişkin 2021/16 numaralı kararı ve 12/07/2021 tarih ve 2835 sayılı Başkanlık oluru ile 13 Temmuz 2021 tarihinde gerçekleştirilen, Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezine izleme ziyareti

---

¹ Bundan sonra kısaca “Merkez” olarak ifade edilecektir.

neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar çerçevesinde değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

8. Ziyaret, Merkez Müdür Vekili ile yapılan bir ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede; heyetimiz tarafından ziyaretin amacı ve kapsamı ile TİHEK'in ulusal önleme mekanizması görevine ilişkin detaylı bilgiler verilmiş; Merkez idarecilerinden Merkeze ilişkin genel bilgi ve belgeler temin edilmiştir. Ortak alanların izlenmesinin ardından rastlantısal yöntemle ve anonimliği sağlayacak şekilde özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılarla², inceleme esnasında Merkez personeli bulunmaksızın Covid-19 tedbirlerine riayet edilerek tek tek özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
9. Covid-19 pandemisi tedbirleri kapsamında özgürlüğünden mahrum bırakılanların kaldığı odaların ziyareti sırasında heyet üyeleri koruyucu tulum giymeye özen göstermiş ve ziyaret olağan dönemlerde gerçekleştirilen ziyaretlerden daha kısa tutulmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

2.1.1. Merkezin Fiziksel Koşulları

10. Kocaeli ili Gündoğdu mevkiinde bulunan Merkez blok 2880 m² açık alan üzerine kurulmuştur. Merkez binası 4 kattan oluşmaktadır. 27 Aralık 2017 tarihinde hizmete açılan Merkez, bu tarih itibarıyla yabancı kabulüne başlamıştır.
11. Üç bloktan oluşan Merkezin A bloğunda yemekhane ve idari hizmetler, B ve C bloğunda yabancıların odaları bulunmaktadır. A bloğun zemin katında kayıt kabul odası, emanet odaları, depolar, çamaşırhane, arşiv ve kantin bulunmaktadır. B ve C blokta 2 adet engelli odası, 3 adet aile odası, 2 adet özel oda ve 38 adet standart oda olmak üzere toplamda 45 oda bulunmaktadır. Odalarda ortalama 6-12 kişi kalmaktadır.

---

² Bu raporda kullanılan “yabancı” ifadesi Geri Gönderme Merkezinde kalan özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancıları işaret etmektedir.

12. Merkezin yatak kapasitesi 350 olmakla birlikte Göç İdaresi Başkanlığı tarafından Merkezde görevli personel sayısı dikkate alınarak mevcut yabancı kapasitesi 150 kişiye düşürülmüştür.
13. Merkezin ortak kullanım alanlarında; revir, 2 adet yemekhane (Covid-19 Pandemisi tedbirleri kapsamında yemekler odalara paketler şeklinde servis edilmektedir), biri kadınlar, diğeri erkekler tarafından kullanılan havalandırma alanları, görüşme odaları, 1 adet kütüphane, 1 adet sinema odası, 1 müzik odası, 1 adet mescit/ibadet odası, her kat ve blokta 1'er adet mescit ve ziyaret tarihi itibariyle tadilatla olduğu gözlemlenen çocuk oyun odası bulunmaktadır.

2.1.2. Merkez Personeli

14. Merkez personeline ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

	<i>Unvan</i>	<i>Sayı</i>
1.	Geri Gönderme Merkezi Müdür Vekili	1
2.	İl Göç Uzmanı	5
3.	İl Göç Uzman Yardımcısı	2
4.	Memur	2
5.	Doktor	1
6.	Psikolog	1
7.	Sağlık Personeli	1
8.	Gıda Mühendisi	1
9.	Sosyal Çalışmacı	1

10.	Tercüman	3
11.	Sıhhi Tesisatçı	1
12.	Tekniker	2
13.	Şoför	2
14.	Büro Personeli	2
15.	Güvenlik Görevlisi	20
16.	Temizlik Görevlisi	11
17.	Jandarma (İç Güvenlik)	34
18.	Jandarma (Dış Güvenlik)	24
TOPLAM		114

15. İdare tarafından Merkezde 11’i kadın olmak üzere toplam 114 personelin görev yaptığı, iç ve dış güvenliği sağlayan güvenlik personelinin ise geçici görevlendirme ile çalıştıkları bildirilmiştir.

16. Merkez İdaresi tarafından 18 Mart 2016 tarihli Türkiye-Avrupa Birliği mutabakatı kapsamında yürütülen “Düzensiz Göçmenlerin Yönetimi, Kabulü ve Barınması Konusunda Göç İdaresi Başkanlığının Desteklenmesi Projesi” kapsamında 1 Urduca, 1 Farsça ve 1 Rusça olmak üzere toplamda 3 tercüman, 1 psikolog, 1 gıda mühendisi ve 1 sosyal çalışmacının sözleşmeli olarak çalıştığı, sözleşme süresinin toplam 2 yıl olduğu ifade edilmiştir.

17. Merkez İdaresi tarafından Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılara, hastaneye sevk işlemleri ve sınır dışı edilmek üzere nakil esnasında güvenlik gerekçesiyle Merkez personelinin ve jandarma personelinin refakat ettiği, hâlihazırda

bu hizmetin daha sağlıklı yerine getirilmesi için görev yapan güvenlik personeli sayısının yeterli olmadığı, bu sebeple Göç İdaresi Başkanlığının koruma ve güvenlik görevlisi ihtiyacını karşılamak maksadı ile personel alımı için ilana çıktığı ifade edilmiştir.

18. Merkez İdaresi tarafından personele Göç İdaresi Başkanlığının hizmet içi eğitim müfredatı kapsamında; sınır dışı ve idari gözetim, insan hakları, kültürel farklılıklar ve hassasiyetler, ayrımcılık yasağı konularında eğitim verildiği ancak ilk yardım, işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konusunda eğitim verilemediği ifade edilmiştir.

2.1.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

19. İdare tarafından, Merkezde kalan yabancı sayısının, düzensiz göç hareketlerine göre değişiklik gösterebildiği, ziyaret tarihi itibarıyla özgürlüğünden mahrum bırakılanların sayısının 346 olduğu, yaklaşık 100 düzensiz göçmenin Aydın Geri Gönderme Merkezine nakledilmeleri sırasında uçuş iptali nedeniyle geçici olarak Merkeze getirilerek karantina odalarına yerleştirildikleri, yeni bir uçuş planı ile Aydın Geri Gönderme Merkezine nakledilecekleri ifade edilmiştir.
20. Merkezde 14 farklı uyruktan (Afganistan, Azerbaycan, Fas, Cezayir, Fransa, Irak, Makedonya, Ürdün, Özbekistan, Pakistan, Rusya, Tacikistan, Suriye, Yemen) yabancının barındığı, aylara sâri olarak bu dağılımın değişiklik gösterebildiği belirtilmiştir.
21. İdare tarafından merkezde 65 yaşının üzerinde 1 kişinin (66) bulunduğu ifade edilmiş olup Merkezde 10 kadın, annesinin yanında kalan ve yaşları 5 ile 9 arasında değişen 3 çocuk ve refakatçisinin olmadığı ziyaret heyetimizce tespit edilen 18 yaş altı 4 refakatsiz çocuk bulunmaktadır.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

3.1. Merkeze Kabul ve Yerleştirme

22. İdareyle yapılan görüşmede; özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancıların Merkeze kolluk görevlileri refakatinde getirildiği, Merkeze kayıt işlemlerinin pasaport veya kimlik gibi resmi evrakı mevcut olanların kaydının bu evrak bilgilerine göre, bu

nitelikte evrakı mevcut değil ise yabancının şifahi olarak beyan ettiği bilgiler doğrultusunda kaydının yapıldığı ifade edilmiştir.

23. Merkeze getirilen yabancıların; ilk olarak boy ve çanta detektörü ile arandığı daha sonra jandarma personeli gözetiminde üst araması yapıldığı, çantalarının ise elle arandığı İdarece belirtilmiş, üst araması sırasında ise insan onuru ile bağdaşmayacak bir tutum veya davranışa ilişkin şikâyet dile getirilmemiştir.
24. Merkeze ilk girişte; her bir özgürlüğünden mahrum bırakılan için ‘adı-soyadı, uyruğu, doğum yeri - tarihi, anne-baba adı, Merkeze getirilme sebebi’ gibi bilgilerin yer aldığı ön değerlendirme formunun doldurulduğu ve kabul sürecinin başlatıldığı Merkez İdaresi tarafından ifade edilmiştir. Bu bilgilere ek olarak Merkeze kabul aşamasında her bir alıkonulan için bir sağlık kuruluşundan alınan darp cebir raporu istendiği ifade edilmiştir.
25. İdare tarafından yabancıların odalara yerleştirilmelerine ilişkin olarak özel ihtiyaç durumu, aile bağları, uyruğu, Merkeze geliş sebebi gibi kriterlerin esas alındığı ifade edilmiş olup ziyaret esnasında kadınlar ve erkeklerin ayrı bölümlerde kaldığı, erkeklerin kendi içinde aynı uyruktan olanların aynı odada kalacak şekilde yerleştirildikleri, kadınların ise sayısının az olması sebebiyle aynı odada kaldıkları gözlemlenmiştir.
26. Merkez İdaresi tarafından Merkeze kabul edilen her bir yabancı için temiz nevresim, çarşaf ve yastık, banyo sabunu, şampuan, terlik, havlu, diş macunu ve fırçası; kadınlar için sağlığa uygun ped, bebekler için bebek bezi gibi malzemelerin ücretsiz olarak temin edildiği ifade edilmiştir.
27. Müdür Vekili ile yapılan ilk görüşmede Merkezde refakatçisi olmayan çocuk³ olmadığı ifade edilmiş fakat rastlantısal yöntemle seçilen yabancı gruplar arasında yaşları 14 ile 17 arasında değişen 4 refakatçisi olmayan çocuk olduğu tespit edilmiştir. Müdür Vekili ile yapılan son görüşmede, refakatçisi olmayan çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ilkesi uyarınca tespit edilen bu çocukların ivedilikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bildirilmesi

---

³ YUKK’un ‘Tanımlar’ başlıklı 3’üncü maddesinin (m) bendine göre: “*Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu*” ifade etmektedir.

gerektiği kendilerine iletilmiştir.⁴ Ziyaret sonrası Müdür Vekili ile iletişime geçilmiş refakatçisi olmayan çocukların Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına teslim edildiği ve çocukların Bakanlık tarafından sevgi evlerine nakledildiği bilgisine ulaşılmıştır.

28. Yabancılarla yapılan görüşmelerde büyük oranda Merkezde alıkonulma sebeplerini bilmedikleri ve alıkonulma süreci hakkındaki bilgilendirmenin yetersiz olduğu şikâyetleri dile getirilmiştir.

3.2. İşkence ve Kötü Muamelenin Önlenmesi, Disiplin ve Şikâyet Mekanizmaları

29. Merkez İdaresi tarafından Merkezde kötü muamele iddiasıyla başvuran bir yabancı olduğu ifade edilmiştir. Merkez İdaresinden, iddia edilen vakıya ilişkin disiplin soruşturma dosyası heyetimizce talep edilmiştir. Soruşturma dosyasının incelenmesi sonucu Merkezin emanet odasında Özbekistan asıllı 1 yabancı kadın, 2 kadın güvenlik görevlisi ve 1 erkek güvenlik görevlisi arasında arbede çıktığı anlaşılmıştır. Dosyaya ait soruşturma kapsamında; Kocaeli Geri Gönderme Merkezi tarafından 25.05.2021 tarihinde başlatılan soruşturmada hazırlanan nihai raporda; “Olaya karışan personelin ifadelerinin alındığı ve olayın gerçekleştiği mahallin kamera kayıtlarının incelendiği, kamera görüntülerinden 1 kadın güvenlik görevlisinin tutulana karşı orantısız müdahalede bulunduğu ve olaya karışan yabancı kadın ile alenen kavga ettiği, mesleğinin gerektirdiği metaneti koruyamadığının değerlendirildiği ve ilgili güvenlik görevlisi hakkında disiplin cezası verilmesinin uygun olacağı, olayda adı geçen diğer kadın güvenlik görevlisinin olaya müdahale biçiminde herhangi bir hukuka aykırılığın olmadığından bahisle eyleminin disiplin cezasını mucip olmadığı, erkek güvenlik görevlisi hakkında ise somut bir kusurunun tespit edilememesi sebebiyle disiplin cezası verilmesine lüzum olmadığı” yönünde kanaat belirtildiği anlaşılmıştır.

30. Basında çıkan “Çeçen kadın H.H.’nin darp edildiği, 11 aylık bebeğinin ise Covid-19 hastalığına yakalanmasının ardından hayatını kaybettiği” iddialarını içeren habere konu olay hakkında Merkez İdaresinden bilgi istenmiştir. Merkez tarafından gönderilen bilgi ve belgelerde anılan kişi hakkında yapılan değerlendirme sonucunda

---

⁴ YUKK’un 66’ncı maddesinin 1’inci fıkrasının (b) bendine göre: “Fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen yabancıların Bakanlıkça sağlık kuruluşlarında yaş tespiti yaptırılarak on sekiz yaşından küçük olduğu tespit edilenler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerine teslim edilir.”

21.01.2020 tarihinde idari gözetimi sonlandırılarak çocukları ile birlikte serbest kaldığı; serbest kaldığı tarihte düzenlenen Adli Rapor Formunda 11 aylık bebeğin sağ ve darp, cebir izi olmadan Kurumdan ayrıldığı görüldüğünden, bebeğin ölümünün Geri Gönderme Merkezinde gerçekleşmediği anlaşılmıştır.

31. Merkez İdaresi tarafından Merkezdeki yabancıların dilek ve şikâyetlerini dilekçe yazarak veya psikososyal destek personelleri ile yüz yüze görüşerek ilettikleri ifade edilmiştir.
32. Merkez İdaresi tarafından; Merkezde görev yapan uzman ve uzman yardımcılarının yabancıların gelmiş oldukları ülkelerin göç ile ilgili konularında uzmanlaştığı, yabancıların hakları ile alakalı olarak adli süreçler hakkında ilgili uzman ile görüşerek bilgi alabildikleri ifade edilmekle beraber merkezdeki iş yoğunluğu dikkate alındığında ilgili uzman personel sayısının artırılmasında fayda olacağı değerlendirilmektedir.
33. Yabancılar tarafından ziyaret heyetimize; Merkezde iç güvenlikten sorumlu jandarma personelinin tutum ve davranışlarının buyurgan ve sert olduğu; nahoş söz, yüksek ses, sert jest-mimik kullanıldığı şikâyeti dile getirilmiştir.
34. Merkez İdaresi tarafından Merkez açıldığından bu yana barınanlar arasında firar eden veya hayatını kaybeden kimse olmadığı, Merkezde herhangi bir isyan olayının yaşanmadığı ifade edilmiştir.

3.3. Fiziksel Koşullar

35. 2017 yılında inşa edilen Merkez binasının fiziki durumunun genel olarak iyi olduğu görülmüştür.
36. Odalarda her bir yabancı için 1 adet ranza tipi yatak, 1 adet dolap, mevsime uygun yorgan/battaniye/çarşaf vardır. Odalarda tuvalet ve banyo bulunmakta olup su sorunu bulunmamaktadır. Merkezde 7/24 sıcak ve soğuk suya erişim mümkündür.
37. Ziyaret heyeti tarafından, koruyucu tulumlarla biri engelli odası birisi normal oda olmak üzere 2 odada inceleme yapılmıştır. Yatak ve dolapların bulunduğu odaların oldukça havasız ve karanlık olduğu gözlemlenmiştir. İntihar gibi istenmeyen olayların yaşanmasını engellemek adına pencereler kilitli tutulduğundan odalarda hava sirkülasyonunun sağlanamadığı tespit edilmiştir. Engelli odasında bulunan tutunma barının sallandığı görülmüş olup dokunulduğunda yere düşmüştür.

38. Merkez bahçesinde biri kadınlar ve çocuklar için diğeri ise erkekler için olmak üzere 2 adet havalandırma alanı, 1 açık çocuk oyun alanı, 1 basketbol sahası bulunmaktadır.
39. Merkez İdaresi tarafından Merkezin genel temizliğinin temizlik personeline günlük olarak yapıldığı, odaların temizliğinin ise yabancılar tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Yabancılar tarafından şampuan ve sabun gibi temizlik malzemelerinin az miktarda verildiği buna karşılık bu malzemelerin kantinden para karşılığında istenilen miktarda satın alınabildiği ifade edilmiştir. Bu durum Merkez İdaresine sorulduğunda; temizlik malzemelerinin yeterli miktarda verildiği, bu uygulamanın olası intihar vakalarının ve girişimlerinin önüne geçmek adına yapıldığı cevabı alınmıştır.
40. Merkezde bina içinde konumlandırılmış yangın merdiveni bulunmakta olup Merkez İdaresi tarafından yangın alarm sisteminin aktif olarak çalıştığı ifade edilmiştir.

3.4. Sağlık Hizmetleri ve Covid-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler

41. Heyetimizce yapılan gözlem neticesinde ve Merkez İdaresi tarafından ifade edildiği üzere Merkezde 1 adet revir bulunduğu, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından görevlendirilen 1 doktor ve 1 hemşirenin hafta içi 08:00-17:00 saatleri arasında revirde görev yaptığı anlaşılmıştır.
42. Merkez İdaresi tarafından Merkeze ait hususi bir ambulansın bulunmadığı, hastanede müdahale edilmesi gereken bir durum yaşandığında Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla ambulans çağırılarak yabancıların, kolluk refakatinde hastaneye sevk edildiği, hastaneye sevk hususunda herhangi bir mağduriyetin yaşanmadığı beyan edilmiştir.
43. Heyetimizce yapılan kontroller neticesinde; hastaneye sevk işlemleri de dâhil olmak üzere revirde gerçekleştirilen tüm işlemlerin düzenli olarak revir defterine işlendiği, kayıtların düzenli ve itinalı tutulduğu olduğu görülmüştür.
44. Merkez İdaresi tarafından Covid-19 testinin yalnızca hastalığın belirtilerini gösterenlere yapıldığı ve Merkeze kabul edilen her bir bireyin belirti aranmaksızın Covid-19 tedbirleri kapsamında Merkezde kendilerine ayrılan bir odada 14 gün karantinaya alındığı ifade edilmiş, belirlenen süre sonunda hastalık belirtisi göstermeyenlerin Sağlık Bakanlığının belirlediği tedbirler doğrultusunda normal odaya alındığı belirtilmiştir.

45. Merkez İdaresi tarafından; hastalık belirtisi gösteren kişilere yapılan PCR testi sonucu pozitif çıkan yabancıların ve temaslı yabancıların Sağlık Bakanlığının belirlediği tedbirler doğrultusunda ayrı ayrı odalarda karantinaya alındığı, testi pozitif çıkanlar için İl Sağlık Müdürlüğünden gelen personel tarafından öncelikle ilgili kişiye hastalık hakkında bilgi verildiği, sonrasında da yine Sağlık Bakanlığının belirlediği şekilde gerekli olan tedavi sürecinin başlatıldığı, hasta takibinin ise Merkez İdaresi doktoru gözetiminde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.
46. Yabancılar ile yapılan görüşmelerde PCR testi pozitif çıkanlar ile Merkeze kaydı yapılan yabancıların karantina altında 14 gün kaldığı, her yeni gelen yabancı ile birlikte bu sürenin uzadığı ve karantina sürecinde kişilerin kapalı alanda anlamlı bir aktivite ve dış dünya ile temas olmadan kaldıkları tespit edilmiştir.
47. Merkez İdaresince; Merkezde görev yapan personel odalarının haftalık olarak dezenfekte edildiği, İl Sağlık Müdürlüğü tarafından, önleyici tedbirler kapsamında, Merkezde görevli personele ve barınanlara; “maske mesafe ve hijyen kurallarına uyulması başta olmak üzere bulaşıcı hastalıklardan korunma yöntemleri konularında” bilgi verildiği ifade edilmiştir.
48. Covid-19 pandemisi nedeniyle bulaşmaların önlenmesi amacıyla ziyaret tarihinden 1 hafta öncesine kadar Merkeze misafir ve ziyaretçi kabul edilmediği yapılan yeni düzenlemeyle HES Kodu sorgulaması yapılarak ziyaretçi kabulüne başlandığı, Merkezde görevli personele ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlara düzenli olarak yeterli miktarda dezenfektan, maske, kolonya dağıtımı yapıldığı, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara her gün muhakkak ateş ölçümü yapıldığı, merkezde Covid-19 hastalığı geçiren toplam 35 yabancı tutulan olduğu, Covid-19 sebebiyle vefat hadisesi yaşanmadığı İdarece beyan edilmiş olup Covid-19 pandemisinin önlenmesine ilişkin farkındalık oluşturacak şekilde Merkez koridorlarına Türkçe ve Arapça afişler asıldığı heyetimizce gözlenmiştir.
49. Göç İdaresi Başkanlığının Merkez İdaresini; “Geri Gönderme Merkezlerinde alınması gereken tedbirler ve Covid-19 Pandemisi dâhil uyulması gereken kuralları” muhtevi resmi yazılar ile bilgilendirdiği anlaşılmıştır.
50. Merkezin Psikososyal Destek Biriminde bir psikolog ve bir sosyal hizmet uzmanının görev yaptığı, Merkeze kabul edilen tüm özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla giriş yaptıkları tarih itibariyle en geç 2 iş günü içerisinde ‘Ön Değerlendirme Formu’

üzerinden görüşme yapıldığı, Ön Değerlendirme Formu sonucunda hassas bir durum tespit edilmesi halinde ilgili kişinin detaylı tetkik ve değerlendirme görüşmelerine alınmakta olduğu, özel ihtiyaç sahibi olarak tanımlanan bireylerin ise rutin olarak bireysel görüşme ile takip edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Fakat yabancılarla yapılan görüşmelerde aralarında psikolog ile görüşmediğini beyan edenler olmuş, bu durumda olanlar arasında psikososyal destek ihtiyacı olanların tespiti maksadı ile bu eksikliğin giderilmesi hususunda heyetimizce, Merkez İdaresine gerekli tavsiyelerde bulunulmuştur.

51. Psikososyal Destek Hizmetleri biriminin tespit ettiği 1'i yaşlı, 1'i hasta (sol bacağına platin olan), 3'ü psikolojik rahatsızlığı olan ve 2 çocuğuyla birlikte Merkezde kalan 1 kadın olmak üzere toplam 8 özel ihtiyaç sahibi yabancı olduğu ve bu kişilerle görüşmeler gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Kadınların sayısının az olması sebebiyle her gün görüşmelerin yapıldığı dile getirilmiştir.
52. Merkez İdaresinin beyanı doğrultusunda yapılan incelemede ziyaret heyetimizce, Merkezde konuşma bozukluğu olan bir çocuğun olduğu anlaşılmıştır. Merkezde görev yapan psikoloğun konuşma bozukluğunun tedavisi konusunda uzman olmadığı, bu sebeple ilgili hasta çocuğun belli aralıklarla hastaneye sevk edildiği ancak tedavisi bakımından henüz bir ilerleme kaydedilemediği gözlemlenmiştir.

3.5. Beslenme

53. Merkez İdaresi tarafından Merkezde yemekhane bulunduğu fakat pandemi koşulları sebebiyle fiziksel teması azaltmak adına yemeklerin paketli olarak odalarda servis edildiği, içme suyu ihtiyacını karşılayacak suyun yemek dağıtımı esnasında yabancılara verildiği, yemek hizmetinin günlük üç öğünlük yemek ihtiyacını karşılayacak şekilde hizmet alımı yolu ile temin edildiği ifade edilmiştir. Yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde içme suyu ihtiyaçlarının yeterli oranda karşılandığı teyit edilmiştir.
54. Merkezde Avrupa Birliği'nin Geri Gönderme Merkezleri özelinde gerçekleştirdiği bir proje kapsamında geçici görevli olarak bulunan 1 gıda mühendisi gözetiminde yemeklerin duyuusal analizlerinin (tat, koku, tekstür⁵ vb. özellikler) yapıldığı,

---

⁵ Tekstür: Besinlerin yapısal, mekanik ve yüzey özelliklerinin, görme, işitme, dokunma ve kinestetik yol ile belirlendiği bir kalite kriteridir.

numunelerin 72 saat +4 derecede muhafaza edildiği, menüler hazırlanırken sağlık problemi olan yabancılar için özel durumları göz önünde bulundurularak menü getirildiği, herhangi bir sağlık problemi olmayan genel çoğunluk için ise menülerin hazırlanmasında günlük alınması gereken kalori miktarlarının dikkate alındığı gözlenmiştir. Ayrıca Merkez İdaresince anneleri ile birlikte kalan çocuklar için günlük menülere ek olarak süt, bisküvi, vb. ek gıdalar temin edildiği, bebekler için günlük ihtiyacı karşılayacak miktarda mama temin edildiği beyan edilmiş, ayrıca, sağlık problemleri bulunan barınanların beslenmesinde, hastalığı ve tedavisi göz önünde bulundurularak belirlenen günlük enerji ve besin öğelerinin hastaya yeterli ve dengeli verilmesi için özel menüler hazırlandığı, hamile ve çocuk beslenmesi konusunda ihtiyaçlar doğrultusunda günlük menülere eklemeler yapıldığı, bayram vb. özel günlerde özel menüler hazırlanarak ikramlarda bulunulduğu belirtilmiştir.

55. Yapılan görüşmelerde bazı yabancılar tarafından yemeklerin miktarının ve çeşitliliğin az olduğu, meyve ve tatlının uzun aralıklarla verildiği şikâyeti dile getirilmiştir.
56. Merkez İdaresi tarafından Merkez bünyesinde yer alan kantinde gıda malzemeleri ve temel hijyen malzemelerinin mevcut olduğu, yabancıların talep ettiği malzemelerin yasaklı olup olmadığı değerlendirildikten sonra ücreti karşılığında dışarıdan satın alınabildiği ve kantin hizmetlerinin her gün havalandırma saatleri içerisinde sağlandığı beyan edilmiştir.

3.6. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Dış Dünya ile İletişim

57. Merkez İdaresi tarafından Merkez kütüphanesinde 12 dilde yazılmış yaklaşık 500 adet kitap bulunduğu, kitap talebinde bulunan yabancılar dilekçe ile talep mukabilinde istedikleri kitabın kendilerine temin edildiği, yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde de kütüphane ve kitap teminin hususunda bir şikâyetin vaki olmadığı anlaşılmıştır.
58. Merkez İdaresi tarafından Merkezde sosyal ve kültürel faaliyetler bağlamında yürütülen ulusal/uluslararası herhangi bir proje olmadığı, bütün faaliyetlerin psikososyal destek birimi gözetiminde gerçekleştirildiği, Merkezde kadın ve erkekler için ayrı ayrı olmak üzere günde 2 kere sinema etkinliği düzenlendiği ifade edilmiş,

yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerden bu uygulamalardan memnun oldukları anlaşılmıştır. Ancak Merkezde basketbol sahası olmasına rağmen yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde kendilerine basketbol topu verilmediği, havalandırma sahasında vakit geçirebilecekleri bir aktivite yapamadıkları şikâyeti ziyaret heyetine iletilmiştir.

- 59.** Yapılan gözlem ve görüşmelerde, çoğu yabancıların yakalanma anındaki kıyafeti haricinde ikinci bir kıyafetinin bulunmadığı ve mevsim koşullarına uymayan kıyafet giyen kişiler olduğu görülmüştür. Merkez İdaresi tarafından yaklaşan bayram öncesi yabancılara kıyafet yardımı olarak Göç İdaresi Başkanlığınca 30 bin TL para desteği yapıldığı ve ziyaret tarihi itibarıyla kıyafetlerin kargoya verildiği beyan edilmiş, ziyaret sonrası Merkez İdaresi ile yapılan görüşmelerle kıyafetlerin Merkezdeki ihtiyaç sahiplerine dağıtıldığı ifade edilmiştir.
- 60.** Merkez İdaresi tarafından Merkezde barınan yabancıların günde yarım saat ile 45 dakika arasında değişen sürede açık havaya çıkma haklarının olduğu belirtilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde bu sürenin kendilerine yetmediği ifade edilmiştir.
- 61.** Ziyaret heyetince; havalandırma alanlarının yaklaşık 200 metrekare olduğu ve bir odada kalanların tamamının hava almak için bir anda dışarı çıkmaları halinde, her bir kişi için ortalama 10 metrekare alan düştüğü, bu alanın fiziksel aktivite ve spor için yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.
- 62.** Ziyaret heyetince, Merkezdeki Müslüman yabancılar için her katta bir mescit bulunduğu, farklı dinlere mensup tutulanlar için bir ibadethane bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak yabancılarla yapılan tek tek görüşmelerde ibadet ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bir taleplerinin olmadığı belirtilmiştir.
- 63.** Merkez İdaresi tarafından Merkezde 13 adet ankesörlü telefon bulunduğu, yabancıların iki günde bir 15 dakika olacak şekilde dış dünya ile temaslarının sağlandığı belirtilmiştir. Yabancılar tarafından bu sürenin oldukça yetersiz olduğu, özellikle bayram gibi özel günlerde bu sürenin uzatılması ve pandemi sebebiyle azalan yüz yüze görüşmelere alternatif olabilecek görüntülü konuşma yöntemlerini talep ettikleri ifade edilmiştir. Dış dünya ile iletişim konusundaki şikâyetler ziyaret heyetince Merkez İdaresine iletilmiş; bayram gibi özel günlerde telefonla görüşme sürelerinin mutlak görüşme sürelerinden daha uzun tutulduğu ifade edilmiştir.

64. Merkez İdaresi tarafından Göç İdaresi Başkanlığı ile UNICEF arasında imzalanmış “Çocuk Koruma İşbirliği Protokolü” kapsamında çocuklar için boyama kitabı, kalem, defter gibi malzemelerini içeren oyuncak kitleri dağıtıldığı ve etkinlik saatinde çocuklarla bu malzeme kullanılarak ile aktivite yapıldığı belirtilmiştir. Havalandırma alanında çocuklar için bir oyun alanı bulunmaktadır. Ziyaret heyetince bu alanlarda yumuşak zeminde çocukların kullanımına uygun salıncak, kaydırak, 2 adet bisiklet ile topların bulunduğu, çocuklar için hayati tehlike yaratacak menfi bir durumun olmadığı gözlemlenmiştir. Ancak çocukların gün içinde açık havaya sadece bir saat çıkarıldığı göz önüne alındığında ziyaret heyetince bu sürenin yetersiz olduğu değerlendirilmektedir.
65. YUKK’un geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler başlıklı 59’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (d) bendinde yer alan “Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.” hükmü uyarınca okul çağındaki çocukların eğitim hakkı bulunmaktadır. Merkez İdaresine bu husus aktarılmış, Merkezde kalan çocuklara yönelik herhangi bir eğitim öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır.
66. Merkezde, ziyaret saatlerinin 10.00-12.00 saatleri ile 15.00-17.00 olduğu, Merkezde kalanların pandemi şartları da dikkate alınarak ancak birinci derece akrabalık bağı bulunanlar ile görüşmelerine müsaade edildiği, Merkezde, yabancıların ziyaretçileri ve avukatları ile görüşebilecekleri 1 adet görüşme odasının yer aldığı, avukatları ile görüşmelerinde herhangi bir kısıtlama olmadığı, mesai saatleri içinde Covid-19 tedbirleri kapsamında yüz yüze görüşme imkânı olduğu, ziyaret defterinin incelenmesi neticesinde hukuki yardım için avukatların ortalama 2 günde bir ziyarete geldiği, görüşme odasının görüşme için uygun koşullara sahip olduğu tespit edilmiştir. Yabancılarla yapılan görüşmelerde avukata erişim hakkı bağlamında bir şikâyet ifade edilmemiştir.
67. Merkez İdaresi tarafından etkinlik odasında satranç, dama, puzzle, mangala seti gibi kültürel oyunların; müzik odasında piyano, gitar, saz, flüt gibi üflemeli, telli, tuşlu olmak üzere çok çeşitli müzik aletinin mevcut olduğu ifade edilmiş; ancak yabancılar tarafından bu oyun setlerinin ve müzik aletlerinin varlığıyla ilgili bilgilerinin olmadığı ifade edilmiştir. Bu durum Merkez İdaresine sorulduğunda Covid-19

pandemisi tedbirleri kapsamında virüsün bulaşma riskini en aza indirmek amacıyla etkinliklerin durdurulduğu ifade edilmiştir.

3.7. Güvenlik

- 68.** Merkez, üzeri tel örgülü emniyet duvarı ile çevrili olup girişte güvenlik kulübesi ve izleme kuleleri mevcuttur.
- 69.** Merkezin iç ve dış güvenliği Jandarma Genel Komutanlığı ile Göç İdaresi Başkanlığı arasında imzalanan protokoller kapsamında İl Jandarma Komutanlığı personeli tarafından sağlanmaktadır. Merkezde ayrıca sürekli işçi kadrosunda 10 özel güvenlik personeli bulunmaktadır. Merkez İdaresi personel sayısının yetersiz olduğundan bahisle Göç İdaresi Başkanlığı tarafından 90 güvenlik görevlisi alımı sürecinin mülakat aşamasında olduğunu beyan etmiştir.
- 70.** Ziyaret heyetince Merkezde içerisinde sürekli görevli personeli olan bir kamera sistem odasının bulunduğu, 7/24 kayıt yapan ve kayıt kapasitesi 6 ay olan 104 adet IP güvenlik kamerası⁶ bulunduğu, bina dışındaki güvenlik kameralarının bina bahçesi ve dış alanları görece şekilde; bina içerisindeki güvenlik kameralarının ise ortak kullanım alanları, arama noktaları, emanet eşya bölümlerini görece şekilde yerleştirildiği, elektrik kesintisi ve olumsuz hava koşulları gibi durumlarda kamera kayıt ve görüntüleme işleminin aksamaması için, jeneratör ve UPS cihazlarının⁷ hazırda bulundurulduğu gözlenmiştir.
- 71.** Merkezde çıkabilecek doğal afet, isyan, yangın gibi olaylara ilişkin yıllık olarak “Sabotajlara Karşı Eylem Planı” ve 6 ayda bir olmak üzere “Acil Eylem Planı” ile “Yangın Önleme ve Söndürme” tatbikatlarının düzenlendiği belirtilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

4.1. Değerlendirmeler

---

⁶ IP kamera sistemleri: Üzerinde yer alan sensörlerin yardımı ile görüntüler yakalayan ve görüntüleri dijital veriye çeviren ve görüntüleri yetkilendirilmiş olan kullanıcılara ileten bir sistemdir. İleri bir kamera teknolojisi olan bu sistemlerde kayıt cihazına veya karta gerek duymadan çalışma mekanizması sağlar.

⁷ UPS: Kesintisiz güç kaynağı (Uninterruptible Power Supply - UPS), herhangi bir elektrik, elektronik cihazın şebeke beslemesinin (genellikle 220 V AC ancak bazı ülkelerde 110 V AC) kesilmesini, tolerans dışı yüksek veya düşük gelmesini önleyen bir elektronik cihazdır.

72. TIHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli; alıkonulma yerlerinde bulunanların başta yaşam hakkı olmak üzere fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü güvence altına alarak kişileri koruma amacıyla belirlenen ve uygulanan yasal ve idari önlemler, alıkonulma sürecinde yaşam koşulları, alıkonulma rejimi (faaliyetler, dış dünya ile iletişim vb.) ve tıbbi tedaviye erişim konularında inceleme yapmak ve ziyaret edilen kurumlarla pozitif bir iletişim kapsamında işbirliği esasına dayanmaktadır.
73. Merkez idaresince ziyaret heyetinin bütün bölümlere erişimi bekletmeksizin sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişimi sağlamıştır. Bu çerçevede, Merkez idaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.
74. Tespit edilen eksiklikler dışında Kocaeli Gündoğdu Geri Gönderme Merkezinin mevcut fiziki şartlar, sosyal imkânlar ve tutulan-idare ilişkileri açısından genel olarak müspet bir niteliğe sahip olduğu görülmüştür.

4.2. Tavsiyeler

4.2.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

75. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların Merkeze ilk gelişlerinde anlayabilecekleri dilde; merkezde tutulma sebepleri, tutuldukları sürede sahip oldukları hukuki ve hususi hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmelerinin sağlanması, bu maksatla farklı dillerde yazılı ve görsel materyaller hazırlanarak hukuki yardıma ulaşabilmelerini sağlayacak baro iletişim numaralarını muhtevi görsellerin görünür yerlere asılması,
76. Adli yardıma erişimin kolaylaştırılması bağlamında ilgili Baro Başkanlığı kanalı ile yabancılarla ve merkezde görevli personele avukata erişim hakkı, idari gözetim kararlarına itiraz süreçleri, uluslararası hukuki koruma yollarına başvuru prosedürleri hususlarında bilgilendirici seminerler verilmesinin sağlanması,
77. Yabancıların, dilekçe haklarını kullanmaları halinde her bir dilekçenin kayda alınarak, dilekçelerin mümkün olan en makul süre içerisinde cevaplandırılmasının sağlanması,

78. Merkezde kalan yabancıların zaman zaman kapasitenin üstüne çıktığı, iş yükünün arttığı dikkate alınarak; il göç uzmanı, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, hizmetli, şoför, büro personeli, veri hazırlama ve kontrol işletmeni gibi personel ihtiyacını karşılayacak tedbirlerin alınmasının uygun olacağı,
79. Merkezde görev yapan personele; psikolojik dayanıklılıklarının artırılması, iletişim becerilerinin geliştirilmesi, stresle baş edebilme, beden dilini uygun şekilde kullanabilme, mesleki doyum ve yaşam kalitelerinin artırılmasını sağlamaya matuf eğitimlerin verilmesi,
80. Yabancıların kaldıkları odaların havalandırılması için güvenlik önlemleri çerçevesinde düzenleme yapılması,
81. Merkezde bulunan engelli odasının gözden geçirilerek yıpranmış olan tutunma barlarının sağlamlaştırılması,
82. CPT'nin Faaliyetlerine İlişkin 19'uncu Genel Raporunda "Gözaltına alınan yasa dışı göçmenlerin prensip olarak gün içinde açık havaya serbest erişimlerinin olması (günde 1 saatten fazla) ve bu açık hava alanının uygun bir şekilde teçhiz edilmesi (banklar, gölgelikler vb.) gerekir"⁸ şeklindeki tavsiyesi uyarınca yalnızca 1 adet çardak bulunan, gölgelik ve oturacak yeri bulunmayan havalandırma alanının kişi sayısı gözetilerek gölgelik ve oturma yerlerinin sayısını artıracak şekilde yeniden düzenlenmesi ve günde 1 saat olarak uygulanan açık havaya çıkma havalandırma saatinin artırılması,
83. Çocukların sosyalleşmesi, fiziksel ve ruhsal sağlıklarının gelişimi için temiz hava, sosyal ve fiziksel aktivitenin önemi dikkate alınarak günde 1 saat olarak uygulanan açık havaya erişimlerinin artırılmasının uygun olacağı, Merkezde anneleri ile birlikte kalan çocukların daha sağlıklı gelişimlerinin sağlanması için Merkezin Psikososyal Destek Biriminin çocuklara daha etkin fayda sağlayacak şekilde çalışması, yine bu amaca matuf olarak birim personelinin "oyun terapisi" eğitiminin aldırılması,
84. CPT'nin Faaliyetlerine İlişkin olan 19'uncu Genel Raporunda "Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocuklara birtakım yardımcı aktiviteler (özellikle çocuğun eğitimine devam edebilmesine olanak sağlayacak şekilde) sunulmalıdır."⁹ Görüşüne

---

⁸ Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler Bilgi Notu, Avrupa Konseyi, CPT, 2007.

⁹ Gözetim Altında Tutulan Yasa Dışı Göçmenler Bilgi Notu, Avrupa Konseyi, CPT, 2007.

- uygun olarak çocukların gelişimini destekleyecek eğitim-öğretim faaliyetlerine yer verilmesi,
- 85.** Merkezde görev yapan temizlik personelinin görevlerini usulüne uygun şekilde yapmalarını sağlayacak plan ve bu planı denetlenmesini sağlayacak bir sistemin kurulması. Tutulanların, odalarını temiz tutmaları hususunda teşvik edilmesi, merkez çamaşırhanelerinden yararlanabileceklerine ilişkin usulüne uygun şekilde bilgilendirilmesi,
  - 86.** CPT'nin Malta Raporunda yer alan "CPT, Malta makamlarının, karantina ve/veya izolasyonda olsalar bile, Covid-19 pozitif gözaltındaki göçmenlerin ve/veya Covid-19 olduğundan şüphelenilen göçmenlerin, en az bir saat dışarıda egzersiz yapma hakkına sahip olmalarını sağlamaları gerektiğini yineler"¹⁰ görüşü doğrultusunda karantina altındaki yabancıların da düzenli olarak günde en az 1 saat açık havaya erişimlerinin sağlanması,
  - 87.** Covid-19 pandemisinin etki, sebep ve sonuçları, alınması gereken tedbirler hakkında bilgilendirici ve bilinçlendirici eğitimler verilmesine devam edilmesi,
  - 88.** Merkeze kabul edilen her bir yabancıнын özellikle kendine zarar verme riski bulunanların tespit edilmesi, bulaşıcı hastalıkların taranması ve herhangi bir yaralanmanın zamanında kayıt altına alınması, refakatsiz çocuk varsa tespit edilmesi açısından muhakkak merkez sağlık birimi ile görüşmesinin sağlanması,
  - 89.** Ziyaret heyetince; Merkeze kabul edilen her bir yabancıнын Psikososyal Destek Birimi ile ön görüşme yapılması planlandığı halde Kuruma kabulünün üzerinden iki hafta geçmesine rağmen henüz bir görüşme gerçekleştirilmemiş yabancılar olduğunun tespit edildiği dikkate alındığında Psikososyal Destek Biriminin daha etkin çalışabilmesi için personel sayısının artırılması dâhil, diğer gerekli tedbirlerin alınması,
  - 90.** Merkezde mevcut bulunan voleybol ve basketbol sahalarının, tutulanların sportif faaliyet yapılabilir şekilde programlanması, sportif faaliyetlerin teşvik edilerek bu mekânların daha etkili fayda sağlayacak şekilde kullanılması.
  - 91.** Merkezde tutulanların dış dünya ile temaslarının sağlanması için uygulanan 15 dakikalık telefonla görüşme süresinin artırılarak sürekliliğinin sağlanması,

---

¹⁰ CPT/Inf (2021) 1, *Visit to Malta*, § 78.

92. Halk Eğitim Merkezleri ile işbirliği yapılarak; vatan ve aileden uzak kalmanın sebep olduğu belirsizlik hissine karşı motivasyon ve rahatlama sağlayacak hobi kursları gibi, eğitici ve meslek edindirici vasfı olabilecek atölyelerin sürdürülebilir şekilde hayata geçirilmesi, Merkezde bulunan etkinlik odasının, satranç, dama, puzzle, mangala seti gibi kültürel oyunların oynanabilmesine imkan verecek şekilde dizayn edilmesi, müzik odasında yer alan piyano, gitar, saz, flüt gibi üfleli, telli ve tuşlu çalgıların özgürlüğünden mahrum bırakılanların kullanımına sunulması,

4.2.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

93. Geri Gönderme Merkezlerinde görev yapmakta olan uzman ve uzman yardımcıları ile meslek elemanları başta olmak üzere bütün personele yönelik olarak hazırlanan eğitim müfredatına “işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgeleme” eğitiminin dâhil edilmesi,

94. Merkez personeline; herhangi bir kaza veya hayati tehlike içeren durumlarda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar gerekli ön müdahale yapılması yöntemlerinin uygulanabilmesi maksadına matuf ilk yardım eğitiminin verilmesinin sağlanması,

4.2.3. Jandarma Genel Komutanlığına Yönelik Tavsiyeler

95. Gerek Merkezin genel güvenliğinin sağlanması, gerekse tutulanların hastaneye sevk veya başka merkezlere nakilleri esnasında insan hak ve onurunu esas alan muamelelerin sürdürülebilir şekilde uygulanmasına devam edilmesi, personel yetersizliği sebebiyle menfi bir durumun yaşanmaması için ihtiyaca göre jandarma personel sayısının; Merkezdeki kadın sayısının dikkate alınarak kadın jandarma personel sayısının artırılması,

96. İç ve dış güvenlikten sorumlu jandarma personelinin; psikolojik dayanaklılıklarının artırılması için stresle başa çıkma yöntemleri, iletişim becerileri eğitimleri ile herhangi bir kaza veya hayati tehlike içeren durumlarda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar gerekli ön müdahale yapılması yöntemlerinin uygulanabilmesi maksadına matuf ilk yardım eğitiminin verilmesinin sağlanması,

4.2.4. İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

97. YUKK'un geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler başlıklı 59'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendinde yer alan “Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.” hükmü ifadesi uyarınca Geri Gönderme Merkezinde barındırılmakta olan yabancılardan okul çağında olanların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları için ulusal ve uluslararası normlara uygun olan imkânların sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması, hususları tavsiye edilmektedir.